

la infància

i els Objectius del Mil·lenni

Si es complissin els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni la vida de centenars de milions de nins i nines dels països en desenvolupament milloraria substancialment. Malgrat això, els pronòstics sobre la seva consecució en la data fixada, l'any 2015, no són molt encoratjadors. Urgeixen mesures fermes i decisives, per part de totes les nacions i institucions de desenvolupament, per acabar d'una vegada amb les diferències en la salut, l'educació i el desenvolupament de la infància.

la infancia

y los Objetivos del Milenio

Si se cumplieran los Objetivos de Desarrollo del Milenio la vida de cientos de millones de niños y niñas de los países en desarrollo mejoraría sustancialmente. Sin embargo, los pronósticos sobre su logro en la fecha fijada, el año 2015, no son muy alentadores. Urgen medidas firmes y decisivas, por parte de todas las naciones e instituciones de desarrollo, para acabar de una vez con las diferencias en la salud, la educación y el desarrollo de la infancia.

Fundación Vicente Ferrer / India

Millorar l'existència de 1.000 milions de nins i nines que sofreixen mancances greus en matèria d'habitatge, nutrició, sanejament, accés a aigua potable, salut o educació, és una tasca que els 189 països integrants de les Nacions Unides assumiren l'any 2000 a través dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM). Molts d'aquests objectius redoblaven els compromisos adquirits a la Cimera Mundial en favor de la Infància de 1990.

No obstant això, a pesar de la disparitat dels resultats, la gran majoria dels ODM no s'assoliran en moltes regions en la data prevista, l'any 2015. I, malauradament, qui s'emportarà la pitjor part serà la població més vulnerable: els nins, que són els primers que moren quan no poden veure satisfetes les seves necessitats bàsiques. Per a Jean Ziegler, relator especial de les Nacions Unides per al Dret a l'Alimentació, un nin que mor de fam mor assassinat, perquè l'agricultura mundial té la capacitat per alimentar tota la població del planeta, i perquè tenim l'obligació d'assistir-lo segons les normes del dret internacional.

Normes que estan recollides a la Convenció sobre els Drets del Nin, el primer instrument internacional jurídicament vinculant en la protecció dels drets de la infància, però que no impedeix que centenars de milions de nins siguin víctimes de greus formes d'explotació i discriminació, tal com denuncia la publicació *Estado Mundial de la Infancia 2006: Excluidos e invisibles*, d'UNICEF. Aquest informe, referent mundial sobre la situació en què es troba la infància més vulnerable, suggereix les directrius que s'haurien d'adoptar per a la defensa i la protecció de tots els nins i nines del món.

Mejorar la existencia de 1.000 millones de niños y niñas que sufren carencias graves en materia de vivienda, nutrición, saneamiento, acceso a agua potable, salud o educación, es una tarea que los 189 países integrantes de Naciones Unidas asumieron en el año 2000 a través de los Objetivos de Desarrollo del Milenio (ODM). Muchos de estos objetivos redoblaban los compromisos adquiridos en la Cumbre Mundial en favor de la Infancia de 1990.

Sin embargo, pese a la disparidad de los resultados, la gran mayoría de los ODM no van a alcanzarse en muchas regiones en la fecha prevista, el año 2015. Y desgraciadamente quién se llevará la peor parte será la población más vulnerable: los niños, que son los primeros que mueren cuando no pueden ver satisfechas sus necesidades básicas. Para Jean Ziegler, relator especial de Naciones Unidas para el Derecho a la Alimentación, un niño que muere de hambre muere asesinado, porque la agricultura mundial tiene la capacidad para alimentar a toda la población del planeta, y porque estamos obligados a asistirle según las normas del derecho internacional.

Normas que están recogidas en la Convención sobre los Derechos del Niño, el primer instrumento internacional jurídicamente vinculante en la protección de los derechos de la infancia, pero que no impide que cientos de millones de niños sean víctimas de graves formas de explotación y discriminación, tal como denuncia la publicación el Estado Mundial de la Infancia 2006: Excluidos e invisibles, de UNICEF. Este informe, referente mundial sobre la situación en la que se encuentra la niñez más vulnerable, sugiere las directrices que deberían adoptarse para la defensa y la protección de todos los niños y niñas del mundo.

© OIT / M. Crozet / Níger

UNICEF ha incorporat els Objectius del Mil·lenni al seu mandat, a través de cinc esferes prioritàries: supervivència i desenvolupament del nin; educació bàsica i igualtat entre els gèneres; millora de l'assistència i augment dels serveis per als nins orfes i vulnerables, com a conseqüència del VIH/SIDA; protecció del nin contra la violència, l'explotació i els mals tractaments, i promoció de polítiques i associacions a favor dels drets del nin. Cada activitat que duu a terme UNICEF es dirigeix a algun dels ODM i al compliment dels drets del nin.

Malgrat això, els ODM són objecte de crítica pel seu enfocament sobre els drets de la infància. Si tots els nins i les nines neixen amb dret a la supervivència, a l'alimentació, a la salut i l'habitatge, a l'educació, a la igualtat i a la protecció, drets consagrats a la Convenció, per què aquests drets no prevalen més enllà de la fam, la supervivència i l'educació, en els ODM?, es demanen els crítics. Per què els ODM no inclouen problemes com la violència, el tràfic, l'explotació i l'abús sexual infantil?

El que sí que han aconseguit els ODM és introduir el desenvolupament humà en l'agenda mundial, i que milers d'organitzacions no governamentals, sindicats, moviments socials, organismes de les Nacions Unides, etc., es reunixin entorn d'aquests objectius i treballin en favor seu.

Sis dels vuit ODM estan relacionats amb la infància, però n'hi ha dos (els Objectius 2 i 4) que fan referència directament als nins i pretenen: aconseguir l'educació primària universal i reduir en dues terceres parts la mortalitat infantil per a l'any 2015.

Quasi 11 milions de nins i nines moren cada any abans de complir els cinc anys. Moltes d'aquestes morts es

UNICEF ha incorporado los Objetivos del Milenio a su mandato, a través de cinco esferas prioritarias: supervivencia y desarrollo del niño; educación básica e igualdad entre los géneros; mejora de la asistencia y aumento de los servicios para los niños huérfanos y vulnerables, como consecuencia del VIH/SIDA; protección del niño contra la violencia, la explotación y los malos tratos, y promoción de políticas y asociaciones a favor de los derechos del niño. Cada actividad que lleva a cabo UNICEF está dirigida hacia alguno de los ODM y hacia el cumplimiento de los derechos del niño.

Sin embargo, los ODM son objeto de crítica por su enfoque sobre los derechos de la infancia. Si todos los niños y niñas nacen con derecho a la supervivencia, a la alimentación, a la salud y la vivienda, a la educación, a la igualdad y a la protección, derechos consagrados en la Convención, ¿por qué éstos no prevalecen más allá del hambre, la supervivencia y la educación, en los ODM?, se preguntan los críticos. ¿Por qué los ODM no incluyen problemas como la violencia, el tráfico, la explotación y el abuso sexual infantil?

Algo que sí han logrado los ODM es introducir el desarrollo humano en la agenda mundial, y que miles de organizaciones no gubernamentales, sindicatos, movimientos sociales, organismos de las Naciones Unidas, etc., se reúnan en torno a estos objetivos y trabajen a su favor.

Seis de los ocho ODM están relacionados con la infancia, pero dos de ellos (los Objetivos 2 y 4) se refieren directamente a los niños y pretenden: lograr la educación primaria universal y reducir en dos terceras partes la mortalidad infantil para el año 2015.

Casi 11 millones de niños y niñas mueren cada año antes de cumplir los cinco años. Muchas de estas muertes

© GESI / Toni Amengual / Tanzania

podrien evitar amb la utilització massiva de mosquiteres, parteres, antibiòtics, una higiene bàsica i altres solucions poc costoses. Fallen els recursos en els sistemes de salut per prestar assistència sanitària bàsica eficient i generalitzada. D'altra banda, l'aigua contaminada i la falta de serveis sanitaris mínims són responsables de la mort de més d'1,5 milions de nins i nines cada any, tal com assenyala el treball d'investigació *Progreso para la infancia: un informe sobre agua y servicios sanitarios* d'UNICEF. Per tant, els avanços en l'assoliment del setè Objectiu del Mil·lenni, de reduir a la meitat el percentatge de persones sense accés a aigua potable i a serveis de sanejament millorat el 2015, també evitaria moltes morts entre la població infantil.

"Sense tractament, la majoria dels nins i nines amb VIH/SIDA moriran abans de complir els cinc anys", afirma Dean Hirsch, president del Moviment Mundial en favor

© OIT / M. Crozet / Pakistán

podrían evitarse con la utilización masiva de mosquiteras, parteras, antibióticos, una higiene básica y otras soluciones poco costosas. Fallan los recursos en los sistemas de salud para prestar asistencia sanitaria básica eficiente y generalizada. Por otro lado, el agua contaminada y la falta de servicios sanitarios mínimos son responsables de la muerte de más de 1,5 millones de niños y niñas cada año, como recoge el trabajo de investigación Progreso para la infancia: un informe sobre agua y servicios sanitarios de UNICEF. Por tanto, los avances en el logro del séptimo Objetivo del Milenio, de reducir a la mitad el porcentaje de personas sin acceso a agua potable y a servicios de saneamiento mejorado en 2015, también evitaría muchas muertes entre la población infantil.

"Sin tratamiento, la mayoría de los niños y niñas con VIH/SIDA morirán antes de cumplir cinco años", afirma Dean Hirsch, presidente del Movimiento Mundial en favor

"Cap dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni no s'aconseguirà si la infància continua amenaçada per la pobresa extrema" (Ann M. Veneman, UNICEF)

"Ninguno de los Objetivos de Desarrollo del Milenio se conseguirá si la infancia continúa amenazada por la pobreza extrema" (Ann M. Veneman, UNICEF)

de la Infància. Aquest moviment, integrat per organitzacions, institucions i persones compromeses amb els drets de la infància, ha fet una crida urgent a la comunitat internacional perquè reconegui el dret al tractament dels nins i nines afectats per aquesta malaltia. Els medicaments disponibles en fórmules pediàtriques barates són molt reduïts, ja que el desenvolupament de nous medicaments s'adreça a les necessitats dels adults i a la cerca de beneficis.

Es calcula que, a les acaballes del decenni, el nombre de nins orfes per la SIDA superarà els 25 milions. D'aquests, 12 milions viuen a l'Àfrica subsahariana. Aquesta malaltia causa estralls en les vides dels nins i nines, i com declara Ann M. Veneman, directora d'UNICEF: "Els nins són la cara oculta del VIH i la SIDA. Són milions els que han contemplat com el seu món s'ha

de la Infancia. Este movimiento, integrado por organizaciones, instituciones y personas comprometidas con los derechos de la infancia, ha emitido un llamamiento urgente a la comunidad internacional para que reconozca el derecho al tratamiento de los niños y niñas afectados por esta enfermedad. Los medicamentos disponibles en fórmulas pediátricas baratas son muy reducidos, ya que el desarrollo de nuevos medicamentos se dirige a las necesidades de los adultos y a la búsqueda de beneficios.

Se calcula que, para fines del decenio, el número de niños huérfanos por el SIDA superará los 25 millones. De ellos, 12 millones viven en África subsahariana. Esta enfermedad está causando estragos en las vidas de los niños y niñas, y como declara Ann M. Veneman, directora de UNICEF: "Los niños son el rostro oculto del VIH y el SIDA. Millones han contemplado cómo su mundo se ha

© ICRC / B. Heger / Azerbaiján

enfonsat a causa d'aquesta malaltia, ja que han perdut els seus pares, mares i mestres, i el seu sentiment de seguretat i d'esperança en el futur”.

No és gens estrany, doncs, que a la regió de l'Àfrica subsahariana sigui on s'han registrat menys progressos en la reducció del treball infantil. Segons l'Organització Internacional del Treball, la xifra de menors que treballen en el món supera els 218 milions i més de la meitat ho fa en tasques perilloses. La falta de recursos de les famílies constitueix la causa principal del treball infantil. Per tant, la lluita contra la pobresa, continguda en el primer Objectiu del Mil·lenni, és tan important per aconseguir l'eliminació del treball infantil i, sobretot, per eradicar-ne les “pitjors formes”.

Proporcionar educació primària a tots els nins per al 2015 és el repte de l'Objectiu 2 de Desenvolupament del Mil·lenni. Per a Ann Veneman, l'educació dels nins i, sobretot, de les nines, és fonamental per protegir la infància i lluitar contra la pobresa. Perquè l'educació és l'únic mitjà capaç de rompre el cercle de la pobresa i generar prosperitat social. S'ha comprovat que cada any d'escolarització suposa un augment dels salaris d'homes i dones en un 10% de la mitjana mundial.

També, com exposà l'organització Ajuda en Acció a la Conferència Internacional contra la SIDA (Toronto 2006), la formació de les joves ajuda a la prevenció del VIH/SIDA. L'educació de les nines contribueix, entre altres coses, al retard dels matrimonis primerencs, les relacions sexuals precoces i les pràctiques de risc. Alberto Casado, responsable de la campanya stop!SIDA d'Ajuda en Acció, afirma que amb una educació de qualitat, que inclogui

derrumbado debido a esta enfermedad, al perder a sus padres, madres y maestros, y su sentimiento de seguridad y de esperanza en el futuro”.

No es extraño pues, que en la región de África subsahariana sea donde se hayan registrado menos progresos en la reducción del trabajo infantil. Según la Organización Internacional del Trabajo, la cifra de menores que trabajan en el mundo supera los 218 millones y más de la mitad de ellos lo hace en tareas peligrosas. La falta de recursos de las familias constituye la causa principal del trabajo infantil. Por tanto, la lucha contra la pobreza, contenida en el primer Objetivo del Milenio, es tan importante para lograr la eliminación del trabajo infantil y, sobre todo, para erradicar sus “peores formas”.

Proporcionar educación primaria a todos los niños para 2015 es el reto del Objetivo 2 de Desarrollo del Milenio. Para Ann Veneman, la educación de los niños y, sobre todo de las niñas, es fundamental para proteger a la infancia y luchar contra la pobreza. Porque la educación es el único medio capaz de romper el círculo de la pobreza y generar prosperidad social. Se ha comprobado que cada año de escolarización supone un aumento de los salarios de hombres y mujeres en un 10% del promedio mundial.

También, como expuso la organización Ayuda en Acción en la Conferencia Internacional contra el SIDA (Toronto 2006), la formación de las jóvenes ayuda a la prevención del VIH/SIDA. La educación de las niñas contribuye, entre otras cosas, al retraso de los matrimonios tempranos, las relaciones sexuales precoces y las prácticas de riesgo. Alberto Casado, responsable de la campaña stop!SIDA de Ayuda en Acción, afirma que con una

© OIT / M. Crozet / Pakistán

© GESI / Toni Amengual / Tanzania

formació sobre la lluita contra l'epidèmia, es podria reduir a la meitat el nombre de joves que conviuen amb el VIH/SIDA.

Avui, almenys 100 milions de menors no estan escolaritzats i, si no hi posem remei, encara 50 milions seguiran sense tenir accés a l'educació el 2015. Segons l'Equip de Tasques sobre educació i igualtat dels gèneres del Projecte del Mil·lenni de les Nacions Unides, el volum actual d'ajuda dels donants (1.200 milions de dòlars anuals), per garantir que tots els nins estiguin matriculats en una bona escola primària, és molt lluny del que es necessita, estimat entre 7 i 17 mil milions per any entre el 2005 i el 2015. Segons l'Equip de Tasques sobre educació, l'objectiu d'oferir educació primària universal per al 2015 és una empresa heroica que demanarà respostes molt diferents a les rebudes fins ara.

En aquest sentit, l'Àfrica subsahariana presenta el major desafiament, ja que entre el 2006 i el 2015 ha d'augmentar la seva plantilla de mestres en un 68% (és a dir, 1,6 milions de professors més). Es dona el cas que molts dels països que més professors necessiten tenen un pressupost exigü en matèria d'educació. Això no obstant, hi ha excepcions: Bangladesh i Uganda són dos països pobres que han aconseguit en poc temps grans progressos en l'accés de les nines a l'educació, gràcies a la voluntat política i a haver-hi dedicat els recursos necessaris. Uganda, per exemple, abolí les matrícules i les pensions, i decretà l'educació primària obligatòria i gratuïta. Bangladesh destinà incentius especials per tal de compensar les famílies pobres pel treball de les nines. Si a aquestes mesures se n'afegeixen altres, com ara les

educació de qualitat, que inclua formació sobre la lluita contra la epidèmia, se podria reduir a la meitat el nombre de joves que conviuen amb el VIH/SIDA.

Hoy, al menos 100 millones de menores no están escolarizados y, si no ponemos remedio, todavía 50 millones seguirán sin tener acceso a la educación en 2015. Según el Equipo de Tareas sobre educación e igualdad de los géneros del Proyecto del Milenio de las Naciones Unidas, el volumen actual de apoyo de los donantes (1.200 millones de dólares anuales), para garantizar que todos los niños estén matriculados en una buena escuela primaria, está muy lejos del que se necesita, estimado entre 7 y 17 mil millones por año entre 2005 y 2015. Según el Equipo de Tareas sobre educación, el objetivo de ofrecer educación primaria universal para 2015 es una empresa heroica que demandará respuestas muy diferentes a las recibidas hasta ahora.

En este sentido, África subsahariana presenta el mayor desafío, ya que entre 2006 y 2015 debe aumentar su plantilla de maestros en un 68% (es decir, 1,6 millones de profesores más). Se da el caso de que muchos de los países que más profesores necesitan tienen un presupuesto exiguo en materia de educación. Sin embargo, hay excepciones: Bangladesh y Uganda son dos países pobres que han conseguido en poco tiempo grandes progresos en el acceso de las niñas a la educación, gracias a la voluntad política y a haber dedicado los recursos necesarios. Uganda, por ejemplo, abolió las matrículas y pensiones, y decretó la educación primaria obligatoria y gratuita. Bangladesh destinó incentivos especiales para compensar a las familias pobres por el trabajo de las niñas. Si a estas medidas se añaden otras, como las horas adecuadas de instrucción, el suministro

© OIT / M. Crozet / Pakistán

Ayuda en Acción / Ecuador

hores adequades d'instrucció, el subministrament apropiat de materials d'aprenentatge amb sensibilitat de gènere, ensenyament en la llengua materna durant els primers anys, programes d'alimentació i, tal vegada el més important, mestres millor capacitats i millor pagats, i més dones mestres, serà possible un notable augment en la qualitat i l'accés a l'educació, i que les nines continuïn assistint a l'escola i aconseguixin metes més altes en l'aprenentatge.

També, com remarca Nicholas Burnett a l'informe *Educación para todos (2006)* de la UNESCO, els programes que combinen nutrició, vacunació, salut, higiene, protecció i educació, ajudaran a evitar moltes de les morts infantils per malalties prevenibles i milloraran el rendiment escolar. En definitiva, els beneficis de l'educació primària es deixaran sentir en la millora de la salut, la nutrició i la productivitat, i contribuiran a la consecució de la resta dels ODM.

Si de debò volem avançar en els programes de reducció de la pobresa i de desenvolupament humà, és obligat situar els drets de la infància en el centre de l'agenda política mundial.

L'educació d'una mare té efectes beneficiosos per als seus fills, ja que n'augmenta la supervivència i en millora l'educació i l'aprenentatge

La educación de una madre tiene efectos beneficiosos para sus hijos, aumentando la supervivencia de éstos y mejorando su educación y aprendizaje

apropiado de materiales de aprendizaje con sensibilidad de género, enseñanza en la lengua materna durante los primeros años, programas de alimentación y, tal vez lo más importante, maestros mejor capacitados y mejor pagados, y más mujeres maestras, será posible un notable aumento en la calidad y el acceso a la educación, y que las niñas sigan asistiendo a la escuela y logren metas más altas en el aprendizaje.

*También, como señala Nicholas Burnett en el informe *Educación para todos (2006)* de la UNESCO, los programas que combinan nutrición, vacunación, salud, higiene, protección y educación, ayudarán a evitar muchas de las muertes infantiles por enfermedades prevenibles y mejorarán el rendimiento escolar. En definitiva, los beneficios de la educación primaria se dejarán sentir en la mejora de la salud, la nutrición y la productividad, y contribuirán al logro del resto de los ODM.*

Si de verdad queremos avanzar en los programas de reducción de la pobreza y de desarrollo humano, es obligado situar los derechos de la infancia en el centro de la agenda política mundial.